

PRZEMYSŁ CHEMICZNY

MIESIĘCZNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM POLSKIEGO PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO, WYDAWANY STARANIEM STOWARZYSZENIA „CHEMICZNY INSTYTUT BADAWCZY“ WE LWOWIE, Z ZASIŁKIEM MINISTERSTWA WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBL.

NR. 5.

LWÓW, MAJ 1923.

ROCZNIK VII.

REDAKTOR: PROF. DR KAZIMIERZ KLING

TREŚĆ Nr. 5: Sprawozdanie z I Zjazdu chemików i fizyków polskich w Warszawie, str. 113. — Jan Zawadzki: Nasze czasopiśmiennictwo chemiczne i potrzeba jego konsolidacji, str. 124. — Polska bibliografia chemiczna, str. 127. — Z Towarzystw naukowych i zawodowych, str. 135. — Ze spraw gospodarczych, handlowych i organizacyjnych, str. 141. — Członkowie Stowarzyszenia „Chemiczny Instytut Badawczy“, str. 147. — Nekrolog, str. 148.

SPRAWOZDANIE Z I ZJAZDU CHEMIKÓW I FIZYKÓW POLSKICH W WARSZAWIE.

W dniu 4 kwietnia 1923 r. nastąpiło w pięknej Auli Politechniki warszawskiej otwarcie pierwszego Zjazdu Chemików i Fizyków Polskich w obecności przedstawicieli Rządu pp. Ministrów: Oświaty-Mikułowskiego-Pomorskiego, Przemysłu i Handlu-Ossowskiego, Zdrowia-dr. Chodźki, przedstawicieli nauki, wielkiego przemysłu, prasy oraz organizacji społecznych.

Zjazd wzbudził zrozumiałe zainteresowanie w społeczeństwie naszym, uświadamiającym sobie doniosłe znaczenie chemji i fizyki dla Polski — jako drogowskazów w kulturze odradzającego się Państwa, a zwłaszcza doniosłe znaczenie chemji, w związku ze sprawą wyżywienia kraju i jego obrony.

Prof. Świętosławski w pięknych pełnych zapału słowach, podkreślił w powitalnym swym przemówieniu w salach Ratusza, że nie należy wątpić w siły własne, czego dowodem jest ogromny rozmach w ciągu niespełna kilku lat organizacji chemików w Polsce, oraz znaczenie jakie zajęło w kraju potężne dziś Polskie Towarzystwo Chemiczne, z inicjatywy którego zorganizowany został obecny Zjazd.

Po zagajeniu Zjazdu przez przedstawiciela przemysłu chemicznego p. Kozłowskiego, wybrano na przewodniczącego senatora Lipkowskiego, w zastępstwie nieobecnego, chorego nestora chemików i fizyków polskich,

prof. Boguskiego, na assesorów prof. Pieńkowskiego oraz prof. Zawidzkiego, wreszcie na sekretarza prof. Putkowskiego.

Po pięknych, z zapałem wypowiedzianych przemówieniach — Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego i przedstawiciela Akademii Umiejętności, — prof. Natanson'a z Krakowa oraz prezesa Polskiego Towarzystwa Chemicznego — prof. Ig. Mościckiego ze Lwowa, Zjazd powitali imieniem Rządu Minister Oświaty Mikułowski-Pomorski, imieniem Towarzystwa Naukowego Warszawskiego — prof. Zawidzki, imieniem Politechniki Warszawskiej — prof. Radziszewski, imieniem Warszawskiego Towarzystwa Politechnicznego — prof. Czopowski, imieniem Wydziału Farmaceutycznego — prof. Zaleski imieniem Uniwersytetu Warszawskiego — prof. Łukasiewicz, imieniem Stowarzyszenia Radjotechników Polskich — prof. Pożaryski, imieniem Stowarzyszenia Szkół średnich — dyr. Kujawski, imieniem Przeglądu Technicznego — prof. Mierzejewski, imieniem Stow. Elektrotechników — p. Podowski, imieniem Towarzystwa Wiedzy Wojskowej — p. Rodowicz i imieniem młodzieży akademickiej — p. Zamoyski.

Po przemówieniach powitalnych profesorowie L. Marchlewski i Cz. Białobrzescki wygłosili niezmiernie treściwe i głęboko ujęte wykłady, pierwszy „*O znaczeniu Chemji dla Narodu*“, drugi „*Fizyka i rzeczywistość*“.

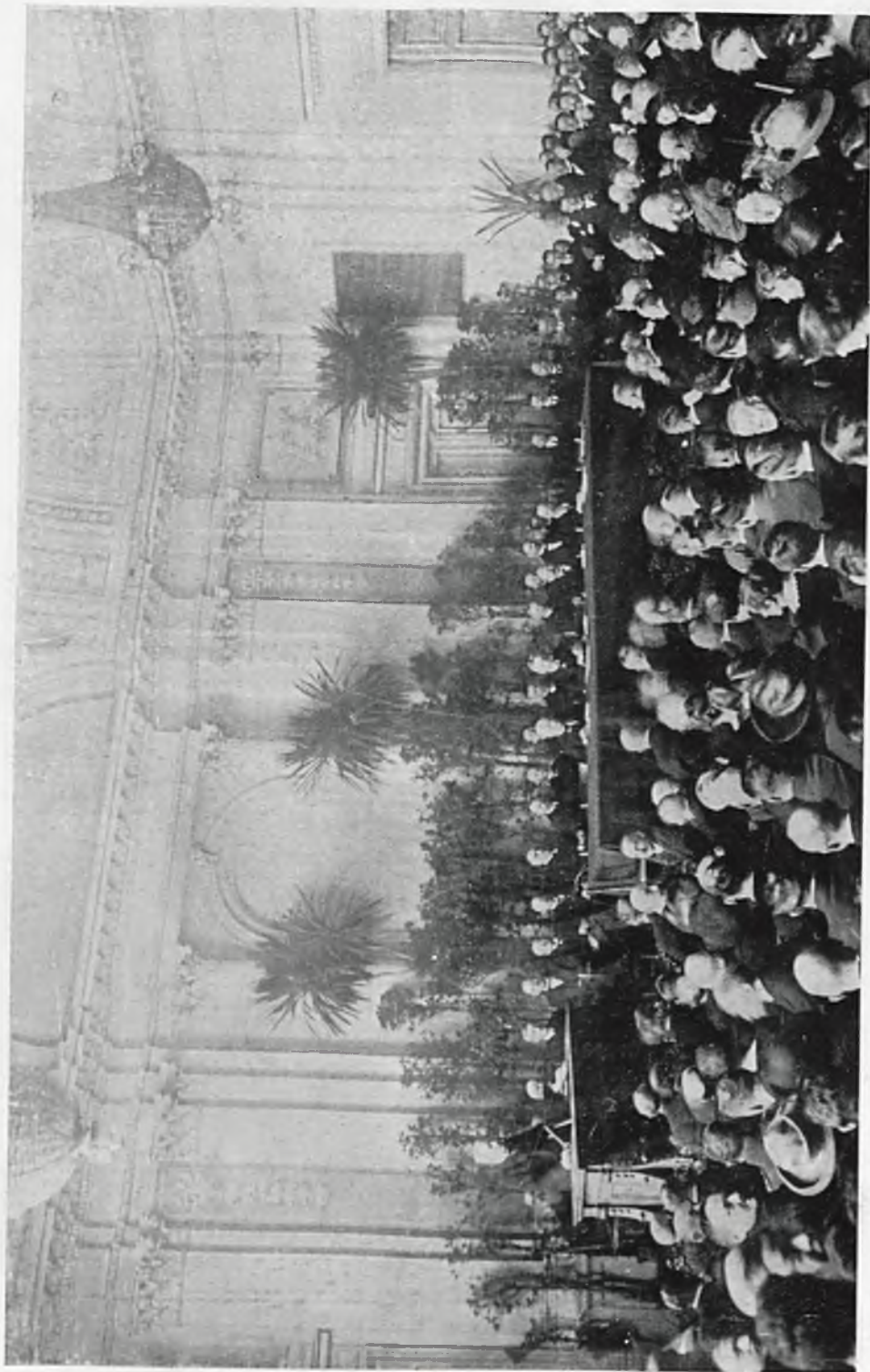
Prof. Marchlewski zaznaczywszy, że chemja jest koniecznością biologiczną narodu, podkreślił dwa podstawowe momenty: odżywiania i obrony.

Prof. Marchlewski podkreślił, że bezpieczeństwo Państwa Polskiego zależne jest od dużej produkcji na polu chemji, oraz wytworzenia przemysłu chemicznego w wielkim stylu.

Narody, które nie biorą udziału w produkcji na polu naukowym, jak również nie mają wielkiego przemysłu chemicznego skazane są, zdaniem prof. Marchlewskiego, na zagładę z całą bezwzględnością, a rząd który nie docenia potęgi przemysłu chemicznego, musi ustąpić takiemu rządowi który potrafi wnikać w potrzebę nauki i przemysłu chemicznego. Wyraża jednak nadzieję, że rząd nasz stanie na wysokości swego zadania i uwzględniając pierwszorzędne znaczenie chemji dla nowoczesnych ustrojów państwowych otoczy należytą opieką naukę i przemysł chemiczny.

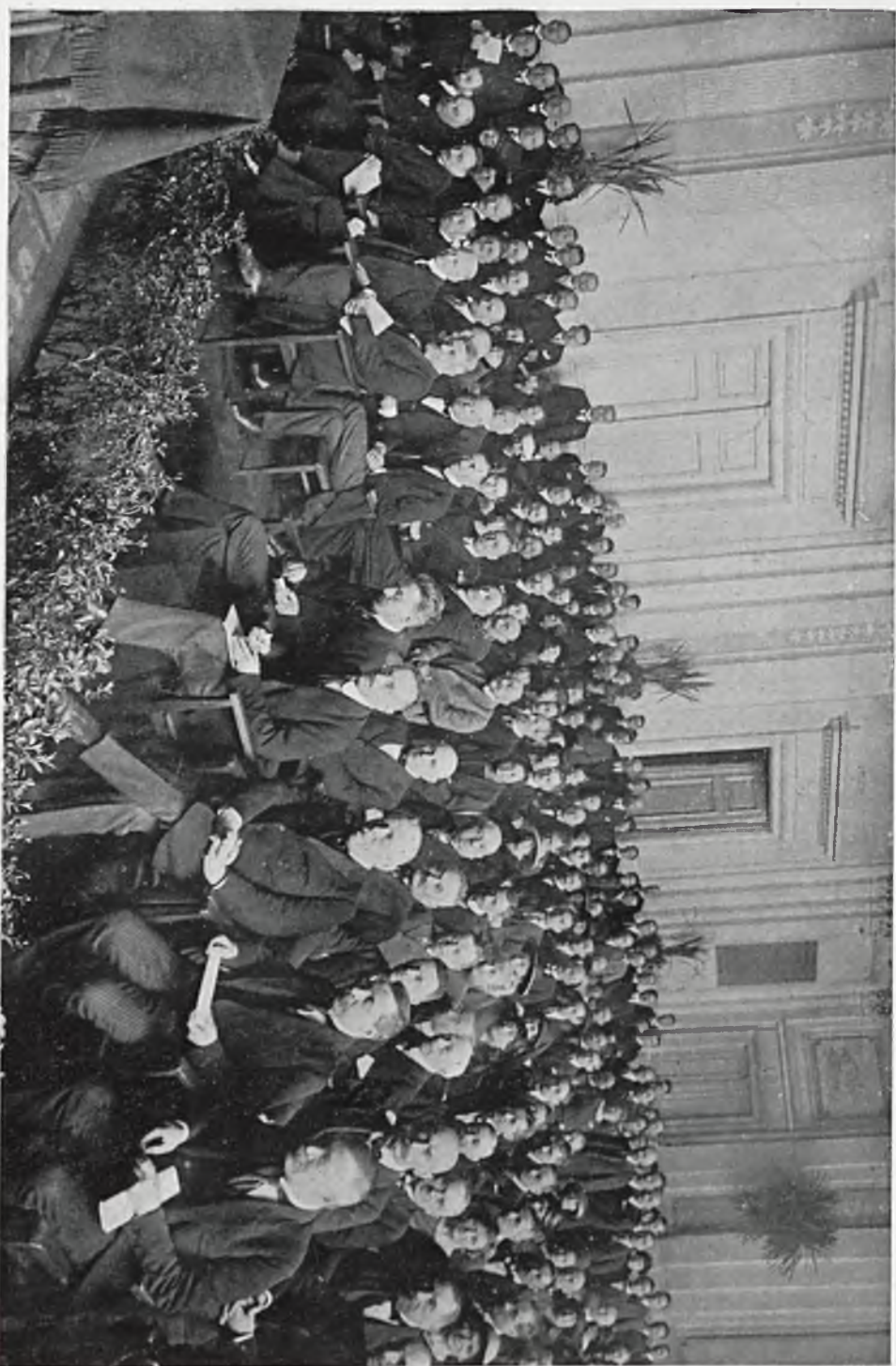
Prof. Białobrzescki poruszył w swoim wykładzie najbardziej żywotne zagadnienia fizyki współczesnej i zaznaczył, że rzeczywistością jest właściwie twórcza myśl ludzka.

Po ukonstytuowaniu się Zjazdu w osobach prof. Marchlewskiego — prezesa, prof. Bądryńskiego, prof. Tolłoczki i dyr. Płużańskiego — wiceprezesów, oraz sekretarzy: prof. Bekiera, prof. Glixellego, prof. Klinga, dra Dolińskiego i dra Wirczewskiego uformowano sekcję: Chemji Nieorganicznej i Fizycznej, Chemji Organicznej, Chemji Biologicznej, Technologji Wielkiego Przemysłu Organicznego, Technologji

Fot. Sarpjas - Wolak

RYC. 1. PIERWSZY ZJAZD CHEMIKÓW I FIZYKÓW POLSKICH W WARSZAWIE (PREZYDJUM ZAJZDU)

RYC. 2. PIERWSZY ZJAZD CHEMIKÓW I FIZYKÓW POLSKICH W WARSZAWIE (AUDYTORJUM ZJAZDU)

Fot. M. Fuks

Ropy i Paliwa, Cukrownictwa, Maszynoznawstwa Chemicznego, Przemysłu Farmaceutycznego, wreszcie Pedagogiczną.

Miarą zainteresowania Zjazdem i jego aktualności są następujące cyfry statystyczne, odnoszące się do liczb uczestników i referatów z uwzględnieniem sfer naukowych i przemysłowych, biorących czynny udział w posiedzeniach Zjazdu:

1) Ogólna liczba uczestników

z Warszawy	565 t. j.	72%
z poza Warszawy	219 t. j.	28%
	Ogółem 784	100%

2) Wśród uczestników

a) osób pracujących w szkolnictwie wyższym i średnim oraz w instytucjach naukowych	220 t. j.	29·7%
b) osób pracujących w przemyśle	331 t. j.	42·2%
c) studentów	233 t. j.	28·1%

3) Referatów wygłoszono ogółem 105 (zgłoszono 128, spadło 23) w tem:

z zakresu chemii teoretycznej	32
z zakresu techniki i przemysłu	54
z zakresu pedagogji i nauczania	12
różnych (w sprawach organizacyjnych i t. p.)	7
	105

4) Referenci

referatów wygłoszonych przez sfery naukowe	60
„ „ „ „ techniczno-przemysłowe	32
„ „ „ „ pedagogiczne	13
5) Na posiedzeniach plenarnych bywało	200—800 osób
„ „ „ „ sekcji „	35—150 „
6) W wycieczkach do fabryk wzięło udział	380 „
W zwiedzaniu Warszawy	13 „

Załączone fotografie upamiętniają obrady inauguracyjnego plenarnego posiedzenia pierwszego Zjazdu Chemików i Fizyków Polskich. Rycina pierwsza (strona lewa) przedstawia prezydium w chwili przemówienia prof. Dr. Ignacego Mościckiego imieniem P. T. C., zaś druga (strona prawa) audytorjum zjazdowe.

Z referatów ogólnych przypomnieć wypada odczyt prof. Zawadzkiego p. t. „*Chronologiczny przegląd chemików polskich od początku 17-ego stulecia*“, zestawiony sumiennie i źródłowo, ilustrowany kilkudziesięciu przeżroczami¹⁾.

¹⁾ Przy tej sposobności nadmieniamy, że staraniem prof. Sławińskiego wykonano w Wilnie serję sześciu pięknych heliografur kilku zmarłych chemików polskich. (Śniadeckiego, Fonberga, Olszewskiego, Nenckiego, Kostaneckiego, Radziszewskiego), które kosztem 20.000 Mkp. można było nabywać w biurze zjazdowom.

W ciągu godzinnego wykładu przesunął się przed oczami słuchaczy szereg tych niezapomnianych postaci, które mimo bardzo trudnych warunków kładli podwaliny pod polską chemję.

Referat ogólny prof. Mościckiego p. t. „*Najważniejsze warunki celowej rozbudowy przemysłu chemicznego*“, poruszający najistotniejsze i najaktualniejsze wytyczne dla koniecznej rozbudowy naszego przemysłu chemicznego zamieściliśmy w pełnej osnowie w zeszycie poprzednim¹⁾).

Ważną kwestję konsolidacji wydawniczej coraz bardziej rozpraszającej się produkcji literackiej chemicznej omówił referat prof. Zawidzkiego p. t. „*Nasze piśmiennictwo chemiczne i potrzeba jego konsolidacji*“, który zamieszczamy poniżej²⁾).

Z reszty referatów wygłoszonych podczas posiedzeń ogólnych wymienić należy: prof. Świętosławskiego: „*Udział Polski w pracach Unji Międzynarodowej Chemji Czystej i Stosowanej*“, prof. Lampego: „*Sprawa ujednotajnienia słownictwa polskiego w dziedzinie chemji organicznej*“, dyr. Szeunerta: „*W sprawie ochrony wynalazców i odpowiednich propozycji, wysuniętych przez Unję Międzynarodową Chemji Czystej i stosowanej*“, dyr. Trepki: „*O potrzebie zorganizowania się chemików, interesujących się zagadnieniami z zakresu przemysłu chemicznego*“, prof. Korwin-Krukowskiego: „*O przygotowaniu sił fachowych w zakresie metalurgji*“, prof. Woyno: „*Promienie Roentgena i budowa kryształów*“, inż. Sliwińskiego: „*Bilans handlowy przemysłu chemicznego w Polsce*“, inż. Woynicz-Sianożęckiego: „*Wrażenia z wystawy przemysłu chemicznego w New-Yorku*“.

Szczególne prace fachowe zgrupowały się w dziewięciu wyżej wymienionych sekcjach. Dużem zainteresowaniem i frekwencją cieszyła się sekcja Technologji Ropy i Paliwa z referatami: prof. Mościckiego, Dra Kuczyńskiego, prof. Smoleńskiego, dyr. Świerczewskiego. inż. Dobrowolskiego, prof. Klinga, prof. Kossa, Dra Dolińskiego, inż. Junoszy-Piotrowskiego, inż. Swiderka, inż. Starczewskiej, W sekcji Chemji Nieorganicznej i Fizyko-chemji znalazły się nazwiska: prof. Boguskiego, prof. Szyszkowskiego, prof. Hrynakowskiego, prof. Jabłczyńskiego, prof. Hłasko, prof. Zawidzkiego, p. Błaszkwskiej, dra Jacka, prof. Świętosławskiego, dra Lachsa, prof. Glixellego. W sekcji Chemji Organicznej zajmowano się poza sprawami szczegółowemi ważną kwestją słownictwa organicznego. Wśród referentów czytamy nazwiska: prof. Dziewońskiego, prof. Sławińskiego, prof. Lampego, dr. Dorabialskiej, prof. Bieleckiego, prof. Szperla, prof. Marchlewskiego, dra Robla. Sekcja biologiczna zawierała, referaty: prof. Wierzchowskiego, prof. Chrząszcza, prof. Bądryńskiego, prof.

¹⁾ Przemysł Chemiczny 7, str. 83. (1923).

²⁾ Patrz str. 124.

Zaleskiego, p. Lindenfelda, prof. Marchlewskiego, dra Goebła, p. Kochlera, dra Przyłęckiego, p. Dmochowskiego. Sekcja Cukrownictwa z referatami: inż. Iwanickiego, inż. Śliwińskiego, prof. Smoleńskiego, inż. Woźnickiego, prof. Grabowskiego, inż. Siwickiego, inż. Nowakowskiego. Sekcja Technologji Wielkiego Przemysłu Organicznego obejmowała referaty: inż. Królikowskiego, dyr. Wiślickiego, inż. Kindermana, inż. Fenstena, prof. Karaff-Korbutta, dyr. Płużańskiego, prof. Turskiego, dra Hempla, dra Kielbasińskiego, inż. Podraszki, dra Humnickiego, inż. Keh. Sekcja Technologji Nieorganicznej obejmowała referaty: p. Kirkora, prof. Zawadzkiego, dra Szumskiego, dra Fischlera i p. Kossakowskiego. Sekcja Maszynoznawstwa Chemicznego obejmowała referaty: dra Hirszowskiego i prof. Grabowskiego. Sekcja Przemysłu Farmaceutycznego z referatami: dra Otolskiego, prof. Koskowskiego, mag. Maciejczyka, p. Ossowskiego, dra Humnickiego, dra Weila, dra Garczyńskiej, dra Grabowskiej. Sekcja Pedagogiczna z referatami: p. Harabaszewskiego, p. Iwickiego, dra Ciesielskiego, p. Łatkiewicza, dra Humnickiego, p. Chodkowskiego, dra Stalony-Dobrzańskiego, p. Pożaryskiego, p. Michalskiego, p. Pleśniewicza.

Po trzydniowych pracach dnia 6 kwietnia o godz. 5-ej pop. nastąpiło zamknięcie zjazdu Chemików wspólnie ze Zjazdem Fizyków w Auli Politechniki.

Prof. Tołłoczko zamykając Zjazd jako przewodniczący posiedzenia podkreślił niezwykle wydatne jego wyniki pod względem naukowym i organizacyjnym i wyraził gorące podziękowanie inicjatorowi Zjazdu prof. Świętosławskiemu oraz wszystkim tym, którzy zarówno przez poparcie finansowe, jak też przez pracę, włożoną w organizację, przyczynili się do powodzenia Zjazdu. Następnym Zjazdem Chemików, na zaproszenie profesorów Uniwersytetu Jagiellońskiego, postanowiono urządzić w Krakowie w roku 1926.

Imieniem Prezydium Pierwszego Zjazdu Fizyków Polskich przemówił na końcu prof. K. Zakrzewski, który zreasumował pracę Zjazdu Fizyków. Uczestniczyło w nim 172 członków a wygłoszono przeszło 30 referatów z najważniejszych dziedzin fizyki. Następnym Zjazdem Fizyków odbędzie się również w Krakowie w roku 1924.

Jako spuściznę pozostawił po sobie Pierwszy Zjazd Chemików Polskich szereg aktualnych wniosków ogólnych i szczegółowych, z których ważniejsze przytaczamy poniżej:

A. Wnioski ogólne:

Wniosek 1: 1-szy Zjazd Chemików Polskich zastanowiwszy się nad obecną sytuacją zakładów i pracowni chemicznych poczuwa się do obowiązku ostrzec